

ACTIES

Stimuleren van toepassing van internationale standaarden voor verduurzaming van de landbouw en het klimaat hoofdstuk daarvan uitbreiden.

Concepten verduidelijking

Stimuleren van het gebruik van methodes om impact van bedrijfsactiviteiten te meten ten behoeve van effectief verduurzamingsbeleid.

Onderzoek en ontwikkeling duurzame warmtevraag

Het belang van grondstoffenvoorziening en de mondiale handel in agrarische grondstoffen moet hoger op de agenda bij bedrijfsleven en politiek.

Start discussie over de productie van duurzame biomassa

Op de lange termijn lijkt het gebruik van biomassa een van de meest voor de hand liggende manieren te zijn om de CO₂-uitsluit door de industrie te beperken.

Checklist: bent u klimaatneutraal en klimaatbestendig?

Inzicht in klimaat risico's, impacts en opportuniteiten – duiden van urgentie

Onderzoek en ontwikkeling fundamentele procesinnovaties

Dashboard klimaatbestendig: hoe te bereiken?

Innovatieve oplossingen voor bedrijf, keten, sub-sector – aantonen van mogelijkheden tot effectief ingrijpen

Dialogo landbouwsector en voedselverwerkers over betere ketensamenwerking tbv klimaatbestendige landbouw

HOE GAAN WE VERDER?

Beleid

Alle deelnemers aan het seminar zagen de noodzaak van effectief Europees en nationaal klimaatbeleid en waren zich bewust van de economische en sociale risico's van een gebrek aan publieke en private actie. De mondiale voedselproductie en grondstoffenbeschikbaarheid in relatie tot klimaatverandering moeten hoger op agenda van bedrijfsleven en overheden komen. Tegelijkertijd zien we dat zowel overheden als bedrijven nog veel vragen hebben over concrete kansen en handelingsperspectief.

Samenwerking

Betere samenwerking tussen bedrijven, keten- en belangenorganisaties en kennisinstellingen is nodig om beter inzicht te krijgen in klimaatrisico's en kansen voor de productieketen en individuele bedrijven, en kennis hierover beter toe te passen. Wat betekent dit specifiek in termen van omzet, productierisico's en kosten binnen een productieketen en/of bedrijf?

Innovatie

Het seminar heeft een eerste stap gezet bij het in kaart brengen van klimaatrisico's, -impacts en kansen rondom de relatie tussen klimaatverandering en voedselproductie. Een mogelijke vervolgstap is het identificeren van concrete innovaties om klimaatneutraal en klimaatbestendig te worden, zowel in het productieproces als in de gehele keten. Zulke innovaties bieden kansen om omzet te verhogen, productieketens te verbeteren en nieuwe producten en markten te ontwikkelen en ontdekken.

Uw voedselproductie in 2050: KLIMAATNEUTRAAL & KLIMAATBESTENDIG?

Ons klimaat verandert. Dat merken we aan het toenemende aantal stortbuien, lange periodes van droogte en hittegolven. Volgens het klimaatverdrag van Parijs uit 2015 mag de temperatuurstijging op aarde in 2050 niet boven de 2°C uitkomen. Dat betekent voor Europa een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen van minimaal 85% in 2050 ten opzichte van 1990.

Wat betekent dit voor de voedselproductie? Welke scenario's zijn er? Wat is de impact en hoe kunnen bedrijven de toekomst beïnvloeden? Deze brochure belicht de acties die het bedrijfsleven kan ondernemen.

Lees het hele rapport op de **websites** van:

www.vernof.nl

www.mvo.nl

www.graan.com

www.fnli.nl

www.wur.nl/alterra

Het seminar "Uw voedselvoorziening in 2050: klimaatneutraal?" op 20 mei 2016 werd gehouden ter gelegenheid van de VERNOF jaarvergadering in samenwerking met MVO - de ketenorganisatie voor oliën en vetten, Het Comité van Graanhandelaren, FNLI en Wageningen Universiteit & Research.

ACHTERGROND

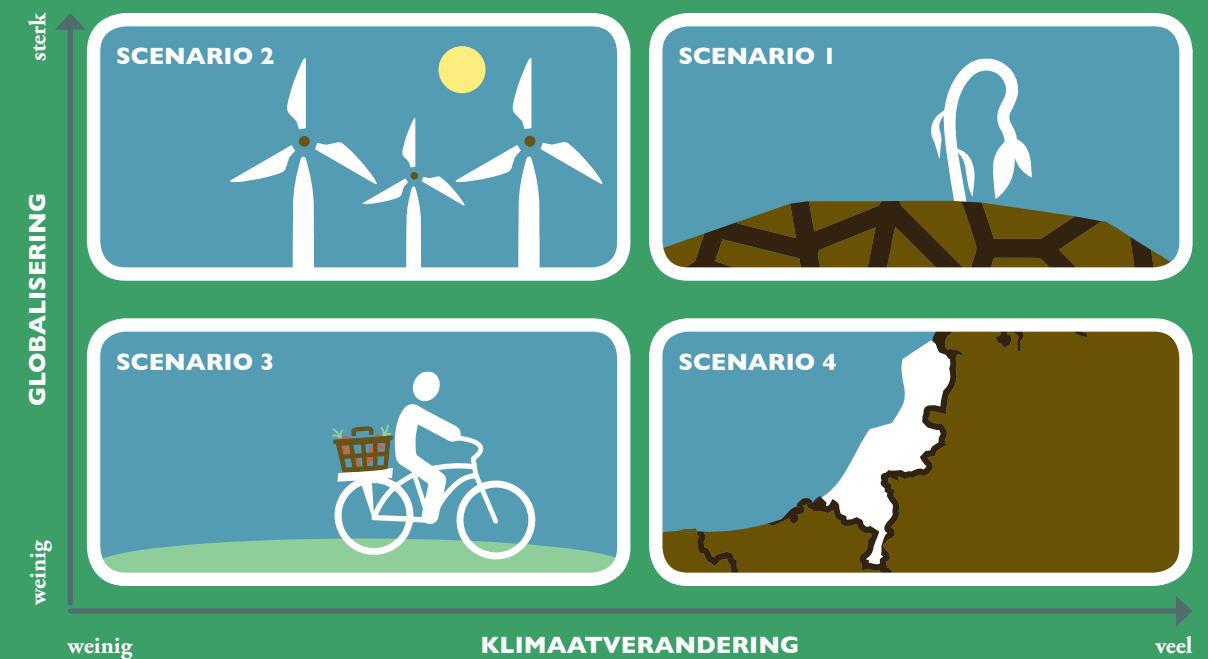
Het klimaatverdrag van Parijs is sterk gelinkt met het Europese en Nederlandse klimaatbeleid. Europa streeft naar een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen van minimaal 85% in 2050 ten opzichte van 1990. De Europese Commissie heeft in 2015 een voorstel gedaan voor het systeem van handel in rechten van CO₂-emissies voor elektriciteitsproducten en grote industrie (ETS), voor de periode 2020-2030. Ook heeft de Commissie in mei 2016 een voorstel gedaan voor beleid op broeikasgasemissies van de overige sectoren.

Het beleid in Nederland zet voornamelijk vooral in op energie-efficiency-convenanten en het Energieakkoord. Het Energierapport 2016 van het Ministerie van Economische Zaken streeft naar de transitie naar een CO₂-arme energievoorziening die veilig, betrouwbaar en betaalbaar is. De integrale visie op toekomstige energievoorziening van Nederland bestaat uit het sturen op CO₂-reductie, het verzilveren van de economische kansen die de energietransitie biedt en het integreren van energie in het ruimtelijk beleid.

In de agrifood ketens ontstaan verschillende soorten emissies, met name in de primaire productieprocessen, maar ook in transport, verwerking en reststromen. De voedingsmiddelenindustrie heeft een relatief grote warmtevraag en die warmte moet in 2050 CO₂-arm worden opgewekt. Één ding is zeker: om de klimaatimpact van de agrifood keten te beperken, de klimaatbestendigheid te vergroten en om aan de internationale doelstellingen te kunnen voldoen, is zowel op publiek als op privaat niveau meer actie nodig.

Vier, min of meer extreme, toekomstscenario's gegroepeerd rondom veel of weinig impact van klimaatverandering en veel of weinig globalisering werden besproken door de deelnemers aan het seminar.

TOEKOMSTSCENARIO'S

UITGEPUTTE AARDE

Acties bedrijfsleven:

- Interne bewustwording aanwakkeren, vanuit duurzaamheidsafdeling naar hoger strategisch niveau: dit gaat om voortbestaan van bedrijf en sector.
- Investeringsbeslissingen moeten genomen worden op basis van meer dan alleen een korte economische terugverdientijd. Zolang dit de voornaamste driver is van private actie, kunnen we dit scenario niet vermijden.
- Energie besparende maatregelen doorvoeren.
- Vermindering uitstoot methaan in dierhouderij.
- Meer efficiënte productie.
- Meer inzetten op technologie/innovatie ontwikkeling om alternatieve smaakvervangers te ontwikkelen.
- Op zoek naar GGO gewassen die onder de nieuwe omstandigheden toch kunnen groeien.
- Meer efficiënt gebruik van energie: opslag energie, gebruik van hernieuwbare energiebronnen.

Actiepunten zijn vooral gericht op het voorkomen van dit scenario. Lees verder op pagina 7 en 8 van het rapport.

SCENARIO 1

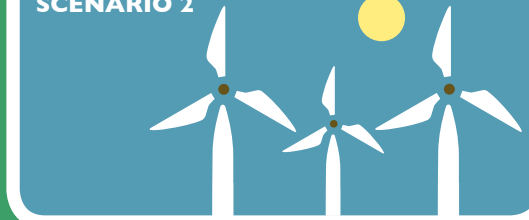

ENERGIE BESPARENDE MAATREGELEN, OPSLAG, GEBRUIK HERNIEUWBARE BRONNEN

VERMINDERING UITSTOOT METHAAN IN DIERHOUDERIJ

CONSUMENT: BEWUSTWORDING

SCENARIO 2

CLIMATE SMART AGRICULTURE

ELEKTRISCHE/HERNIEUWBARE ENERGIE

GROTERE VARIATIE EN NIEUWE GRONDSTOFFEN (INSECTEN/ALGEN)

MILIEUVRIENDELIJKE VERPAKKINGEN

OOGST DE ZON EN KOESTER DE PIANEET

Acties bedrijfsleven:

- Nadruk op grotere variatie en nieuwe grondstoffen, bijvoorbeeld insecten/algen.
- Andere milieuvriendelijke of geen verpakkingen.
- Verder met duurzame palmolie, met een sterkere nadruk op circulaire proces, focus op de 'hele' plant.
- Overgang naar bio-refining.

Tijdens de groepsdiscussie werd dit scenario als redelijk realistisch geacht. Acties zijn er vooral op gericht om zich op dit scenario voor te bereiden. Tegelijkertijd werd er in een andere groep juist gesteld dat het niet realistisch is dat in 2050 dit scenario is bereikt. Lees verder op pagina 8 en 9 van het rapport.

OP DE FIETS NAAR DE STADSBOER

Acties bedrijfsleven:

- Anders omgaan met onze bodems om zo hoog mogelijke opbrengsten te behouden: bodemstructuur en bodemvruchtbaarheid verbeteren.
- Anders gebruik maken van eiwitten - Nederland produceert nog steeds veel eiwitten (grasland, veehouderij), maar doordat de export sterk gedaald is, is er een overmaat aan eiwitten. De vraag is wat de beste manier is?
- Om regio's in 2050 zelfvoorzienend te laten zijn is er een herontwerp van productie inclusief de voorzieningsketen nodig.

Dit scenario gaat uit van sterke regionalisering en klimaatverandering heeft weinig impact. Echter het scenario is niet duurzaam omdat er geen globale afspraken over o.a. emissiebeperking worden gemaakt, wat bij sterke eigen belangen vanuit de zelfstandige regio's kan leiden tot een uiteindelijk toename van broeikasgassen waardoor het klimaat in de volgende decennia wel sterk zal veranderen. Lees verder op pagina 10 en 11 van het rapport.

SCENARIO 3

ANDERS OMGAAN MET BODEMSTRUCTUUR EN BODEMVRUCHTBAARHEID

ZELFVOORZIENENDEHEID (CIRCULAIRE)

ANDERS GEBRUIK VAN EITWITTEN

SCENARIO 4

GEWASSEN ZOULTOLERANT, HITTEBESTENDIG

GESLOTEN STALSYSTEMEN ZONDER METHAAN UITSTOOT

CONSUMENT: MEER BETALEN VOOR VOEDSEL, MINDER VERSPILLEN

NATTE VOETEN EN ZILTE TEELT

Acties bedrijfsleven:

- Nieuwe gewassen uit zee, nieuwe gewassen telen op verzilte gronden. Teeltsystemen hiertoe aanpassen.
- Fabrieken verplaatsen naar meer geschikte gebieden.
- MKB bedrijven stimuleren, deze kunnen beter omgaan met de nieuwe werkelijkheid.
- Bewustwording van de impact.
- Stimuleren van innovaties.
- Duurzamere productie, zoals CO₂-neutrale.
- Kortere ketens (iedereen).
- Afbouwen gebruik kunstmest; blijven werken aan de terugwinning van nutriënten.
- Smaakbeleving zal centraal blijven staan, daardoor zal vlees uit een lab niet realistisch zijn; mengproducten stimuleren, zoals roomboter met margarine of vlees met plantaardig.
- Onderzoeken: biologisch is niet hetzelfde als CO₂-neutraal; wat is wijsheid? CO₂ is immers ook juist goed voor gewassen/planten.

De groepsdiscussies over dit scenario gingen zowel over algemene maatregelen die genomen zouden moeten worden/ontwikkelingen die plaats vinden om met de gevolgen van het scenario om te gaan, als ook hoe dit scenario is te voorkomen. Lees verder op pagina 12 en 13 van het rapport.